

VERHOUDINGEN IN DE WERELD

1 september 1961

Goedenavond, vrienden.

Aan het begin van deze bijeenkomst wil ik u er allereerst op wijzen, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Ik hoop dan ook, dat u zelfstandig over al het gebrachte na zult willen denken. Ons onderwerp voor heden is:

VERHOUDINGEN IN DE WERELD

Wanneer u de moderne wereld bezieet, zal het u opvallen, dat zij in meerdere kampen - niet slechts twee - uiteen schijnt te vallen. De partijen zijn: Het Pan-Aziatische Blok, geleid door China, maar gesteund door grotere fracties in Japan, India, Pakistan e.d. Het oostelijke of Sovjetblok, dat op het ogenblik ook sterke bindingen heeft met het Pan-Aziatische Blok, maar tevens zijn invloed doet gelden via belangengemeenschappen en politieke partijen in Afrika en Z-Amerika. Verder kennen wij het westerse blok, in hoofdzaak gevormd door de USA en de NATO mogendheden, terwijl wij als laatste macht op aarde een z.g. neutraal blok vinden, waarin grote delen van Azië, Afrika en Z-Amerika elkaar vinden.

Uiterlijk zijn de verschillen tussen deze blokken of groepen zeer groot. Wanneer wij deze nader bezien, blijkt ons, dat deze blokken in zich zeer veel gemeen hebben. Zo zien wij bv. overal een sterke angst voor de wereld, gevolgd door de behoefte, door een voortdurende bevestiging en uitbreiding van eigen macht, deze angst te verdrijven. Alleen in het neutrale blok is er enige afwijking hiervan merkbaar. Hier zien wij wel wrevel en angst t.o.v. de anderen, maar tevens een gevoel van machteloosheid, dat zich uit in een zoeken naar gelijke goede banden met alle tegenstanders. Op het ogenblik lijkt het brandpunt van de belangrijkste geschillen - hoofdzakelijk die tussen Oost en West - in Berlijn te liggen. Daarnaast vinden wij punten in Afrika en het Verre Oosten, bv. in Laos.

Indien wij enig inzicht in de werkelijke toestand op de wereld willen hebben, zullen wij allereerst moeten begrijpen, wat de aanleiding is tot het haast wanhopig zoeken naar macht der drie grotere blokken en de aarzelende onthouding der neutralen. Velen zal de oplossing van dit probleem zeer eenvoudig voorkomen, omdat zij deze oplossing slechts willen zien in termen van economische structuur en politieke verhoudingen. Men wil de oplossing van alle problemen zien in een verklaring van de invloeden van bovenaf. In feite wordt elke politieke of economische structuur gedragen door een volk. M.a.w., deze structuren zijn alleen mogelijk, indien het volk vanuit zich of van andere dan menselijke zijde invloeden ondergaat, die tot een aanvaarden van deze uiterlijke omstandigheden neigen. Slechts waar zij het uit angst, dan wel uit eigenbelang, de mens komt tot een zeker *laissez-faire*, is een dictatuur onbepaald mogelijk. Op het ogenblik, dat een volk meent niets meer te verliezen te hebben, of zijn werkelijke rechten en mogelijkheden algemeen bedreigd gevoelt, zal het zich zelfs tegen de meest wrede dictatuur verzetten, of zelf in deze poging ten onder gaan. Daarom lijkt het mij, dat ter verklaring van de feiten allereerst de invloeden moeten worden bepaald, die op het ogenblik de gehele mensheid beroeren. Daarnaast is het dienstig ons af te vragen, welke der nu kenbare verschijnselen wij hieraan mogen wijten. Naar ik hoop, zal niemand onder u mij van bijgeloof beschuldigen, wanneer ik de astrologie hierbij aanhaal.

Wij bevinden ons op het ogenblik in een periode, waarin ongebruikelijke planetaire verhoudingen optreden. Driehoeken, vierkanten en opposities treden op het ogenblik op in ongewone frequentie. Dit komt vooral tot uiting, wanneer wij daarbij de maan buiten beschouwing laten. Deze snelle wandelaarster langs de hemelen heeft immers teveel ontmoetingen met de andere planeten. Een opeenvolgen van veranderende beïnvloedingen en crisispunten in de kosmos houdt in, dat praktisch alle typen der op aarde levende mensen sterk worden gestimuleerd van buitenaf. Eenvoudigheidshalve zullen wij deze typen in drie klassen indelen:

1. Tamelijk lethargische en niet tot nemen van risico's geneigde groepen. Als voorbeeld van deze typen kunt u denken aan beambten, maar ook aan typen als bv. Eichmann, omdat een zeker fanatisme aan deze groepen niet vreemd is.

2. Een groep, die nimmer tevreden is en steeds weer naar veranderingen en nieuwe voordelen streeft. In deze Groep denke men aan avonturiers, die vaak in het verborgen werken.

3. Een groep van mensen, die tamelijk exhibitionistisch aangelegd zijn. In deze groep vinden wij mensen, die graag fantaseren, maar toch altijd weer terugvallen op wat zij als zekerheid beschouwen. Stelt u zich mensen voor, die met vakantie gaan en avontuur zoeken, maar toch niet het totaal onbekende willen aanvaarden. Zij zoeken een bekende plaats als pied à terre, van waaruit zij toch naar het onbekende zoeken.

Er zijn natuurlijk vele andere typen aan te geven, maar déze groepen overheersen op het ogenblik het wereldbeeld. De grootste invloed gaat hierbij uit van de middelste groep, die - door haar drang naar verandering en haar neiging verder te gaan zonder mogelijke consequenties te overwegen - de andere groepen pleegt mee te sleuren. Hierbij dient opgemerkt te worden, dat deze groep hierin zeker niet zou slagen, indien er geen invloeden van buitenaf optraden, die veranderingen en onrust bevorderen.

Stoffelijk wordt de onrust bevorderd door het groeien van de welvaart. Er is eens gezegd: "Wanneer een mens eenmaal een volle maag heeft, vindt hij de tijd om na te denken over andere redenen om ruzie te maken". Ik meen, dat dit ook in uw dagen van toepassing geacht kan worden. Juist, waar de welvaart stijgt, zien wij de geschillen tussen de mensen eveneens toenemen en in plaats van meer nuchtere zaken en praktische redenen, ook z.g. idealen en stellingen gebruiken als aanleiding tot onderlinge strijd, onderdrukking van minderheden e.d. Door welvaart wordt de neiging om "en masse" voort te gaan in de richting van het ongewisse dan ook aanmerkelijk vergroot. De behoudzuchtige groepen, die liever dromen en fantaseren, laten zich door deze drang naar het nieuwe en onbekende steeds weer overrompelen en realiseren zich te laat, dat delen van haar fantasie in werkelijkheid worden omgezet en het bestaande aantasten.

Deze, als derde genoemde groep, baseert zich op haar bezit, de rechten, die zij heeft verkregen, de rechten, die zij meent te bezitten binnen haar maatschappij. Zij wil deze dan verder ontplooiën, maar vooral niets werkelijk vernieuwen. Zij gaat hierbij te werk met een ijver die vaak onredelijk en onlogisch aandoet. Deze groep van dromers vraagt zich niet af, wat redelijk of mogelijk is, doch stelt zich een ideale toestand voor en eist hiervan dan de verwerkelijking, zonder dat hiervoor enig offer gebracht moet worden. Zonder offers komt men nooit tot resultaten.

De behoudzucht van de derde groep overheerst op het ogenblik nog het element van avontuur en vernieuwing van de tweede groep. Hierdoor heeft vooral het eerstgenoemde type op aarde de werkelijke macht in handen gekregen. Deze neemt betrekkelijk weinig initiatieven, laat zich door de omstandigheden leiden en wil bovenal het bestaande steeds registreren. Ook mensen van dit eerste type zijn zeer bezorgd voor zichzelf; ook zij kennen een zekere welvaart, die hoofdzakelijk in gezag wordt uitgedrukt. Daardoor worden de mensen van dit type altijd weer gedreven tot het scheppen van steeds grotere conflictwaarden op aarde, ofschoon dit zeker niet zo bedoeld wordt. De uitingen van deze bestrevingen en de daaruit voortkomende conflictwaarden kunt u vinden in wetgeving en ordening. Juist in tijden van verandering wordt door deze middelen getracht de mens nog meer dan voordien in een keurslijf van voor allen gelijkelijk geldende beperkingen te dwingen en zo mogelijk alle gedachten in één en dezelfde richting te dwingen. Dit denken in één richting komt overigens op alle gebieden tot uiting, zodat wij dit niet alleen in bv. de politiek aantreffen, maar evengoed in de godsdienst, de wetenschap etc.

Indien de invloeden van buiten de mensheid zich zouden beperken tot dit veroorzaken van onrust, onzekerheid, angstgevoelens, zou ik dit onderwerp niet verder aansnijden. Er zijn echter andere, meer subtiele waarden in het geding gekomen: er is een geestelijke beïnvloeding. Deze geestelijke beïnvloeding kun je moeilijk geheel omschrijven. Het is eerder een zich wijzigen van mentaliteit, iets, wat spontaan ontstaat, waarvan men niet bepalen kan, hoe het eigenlijk tot stand is gekomen, doch desondanks overheerst. Indien u voorbeelden hiervan wilt zien, kunt u

uw aandacht richten op de moderne jeugd en op de vele nieuwe opvattingen, die in de mode zijn gekomen t.a.v. God, godsdienst, economie enz. Deze tendenzen worden namelijk bij nader beschouwen bevorderd - en vaak zelfs gedreven - door een soort mystiek. De werking van de mysterieplaneten is hier wel zeer duidelijk kenbaar. Wanneer deze planeten op een belangrijke plaats aan de hemel staan, worden genoemde verschijnselen opeens sterker en duidelijker kenbaar en voltrekken zich vaak onverwachte veranderingen op dit terrein. Men kan dan ook wel stellen, dat de mysterieplaneten een sleutelpositie aan de hemelen innemen in deze dagen.

Door het mysterie, het mystieke, te verbinden aan een redelijke stoffelijke overvloed, ontstaat een werking, waarbij geen van de belanghebbenden kan overzien, wat er eigenlijk gaande is. Men ziet de toestanden niet meer, als wat zij in feite materieel zijn, maar maakt ze tot symbool van iets anders. Wanneer een raket 17 maal rond de wereld raast, is dit voor velen - die deel uitmaken van de lancerende mogendheid - niet alleen maar een bewijs van technisch kunnen, maar een symbool van een geheel andere meerwaardigheid, die misschien het beste kan worden uitgedrukt door te stellen: "Wij staan dicht bij de hemel, wij komen dicht bij de Godheid dan anderen". Dit laatste geldt ook, wanneer er van geen erkend Godsgeloof sprake is, daar de associatie van het Allerhoogste met de hemelruimte de mens nu eenmaal erfelijk ingelegd is. Het feit, dat deze zelfbevestiging door symbolische stoffelijke bereikingen bij anderen een tegenwicht vindt in een meer reëel geestelijk streven, is belangrijk, maar toch onvoldoende om de dwaasheden van een te zeer aan de materie verknochte wereld af te remmen, of zelfs teniet te doen.

Sprekende over deze invloeden van buitenaf, kan ik niet nalaten nog even te wijzen op het gevoel van lusteloosheid, dat in deze dagen zo vaak overheerst. Er zijn ogenblikken, dat aan de hemel Mars en Venus - het mannelijke en het vrouwelijke principe - elkanders werkingen opheffen. Dit kan dan qua energie van de mensheid worden gezien als een dood-tij. Alle energie schijnt teloor te gaan, alle beweging schijnt te worden gestaakt. Dit kan ook plaats vinden zonder dat van een feitelijke oppositie van deze beide waarden aan de hemel sprake hoeft te zijn. Gezien hun verhoudingen t.o.v. een rijzend sterrenbeeld zijn deze invloeden soms tijdelijk geneutraliseerd. Vandaar, dat de strijdvaardigheid van de vrouw de laatste tijd afnemend is, terwijl de positieve belangstelling, die de man over het algemeen had, evenzeer verflauwt. Het is de mens vaak, alsof hij van de wereld is afgesloten. Hij wacht en weet niet waarop. Het is dood-tij. Deze periode van dood-tij, uitgedrukt in de mentaliteit van de mensheid, is in vele verhoudingen op de wereld van heden wel van buitengewoon grote invloed. Wij kunnen stellen, dat praktisch nergens op dit ogenblik actief en positief wordt gehandeld of inbegrepen. Altijd weer zijn de acties, die plaats vinden, negatief en altijd weer is een ingrijpen eerder een gevolg der omstandigheden, dan het resultaat van een overlegd streven, of een bestaand inzicht.

Het volgende deel houdt zich meer met economische en politieke invloeden bezig.

Wanneer ergens een staat groeit, of zich nieuw ontwikkelt, vormt zij na enige tijd een zelfstandig organisme. De mensen, die in deze staat leven en deel daarvan uitmaken, kunnen dan worden vergeleken met de cellen der spierweefsels in het menselijke lichaam. Het vermogen tot handelen van deze spiercellen wordt bepaald door het geraamte. Dit wordt in de staat vertegenwoordigd door de economische structuur, waarop de staat zich baseert. Het is deze economie, die de verhouding weergeeft en de werking van verschillende groepen der bevolking t.o.v. elkaar mogelijk maakt. Om dit alles te stuwen is er een motorisch organisme nodig, dat gevormd wordt door wat wij noemen recht en publiekrechtelijke organen. Als motorische invloed treden bv. de staat, bepaalde ministeries of bonden, een kerk of partij op. Binnen alle motorische impulsen speelt het ambtelijke denken en reageren een zeer grote rol. De taak is hier het reguleren en registreren van alles, wat de eenvoudige cellen doen. Deze taak der ordehandhaving kan voor een lichaam, zowel als een maatschappij, zeer belangrijk zijn, indien er een denkend vermogen is, dat aan het motorisch vermogen wederom de juiste impulsen verschaft. Dit denkend vermogen werd in de oudheid maatschappelijk gevormd door enkele topgroepen, bv. groepen, die door kapitaal, bezit, of erfelijk recht, de maatschappij leidden en daarbij ongetwijfeld ook hun eigen doeleinden na wisten te streven. Elders vinden wij priester-groepen, die het maatschappelijk streven bepalen, zoals bv. de druïden een tijdlang in Brittannië. Al deze groepen onderscheiden zich door een nauw omschreven doelstelling.

Indien wij moeten stellen, dat dit doel niet meer een werkelijk, levend doel is, doch eerder de dode letter van een heilig boek, een partijbeginsel, een stelling omtrent de economische structuur, wordt het denklevens tot praktisch nul teruggebracht. Wat de maatschappij betreft, kan dan worden gezegd, dat men hoofdzakelijk met ongerichte motorische impulsen te maken heeft, die ten hoogste door een enkel vast herinneringsbeeld gestimuleerd worden. De bewegingen van een lichaam, dat zó reageert, zijn niet meer aangepast aan de werkelijke omstandigheden. Wanneer een dergelijk verschijnsel bij een mens optreedt, noemt men hem ofwel een waanzinnige - hij reageert immers niet meer op de feitelijke omstandigheden, maar alleen op hetgeen hij meent, dat rond hem bestaat, of zou moeten bestaan - dan wel een idioot: iemand, die niet voor rede vatbaar is en leeft beneden het peil van noodzakelijke verstandelijke aanpassing aan het milieu.

Ik meen de stelling te mogen verdedigen, dat, wat betreft regering, politiek en zelfs economische structuren, een dergelijke punt voor de meeste gemeenschappen op aarde reeds bereikt is. De mensen beseffen dit soms zelf wel, maar doen er over het algemeen weinig of niets aan. Als een aardig voorbeeld moge een citaat van een bekende radiospreker dienen, die opmerkte: "Een crisis is een misverstand, dat in handen van politici is gevallen". De crisis Berlijn kan dus op misverstanden berusten en is eerst tot crisis geworden, doordat politici zich hiermede bemoeiden. Een stelling, waarvoor veel te zeggen is. Een andere spreker merkte op, dat vele uitvindingen teloor gaan, omdat de uitvinders niet in staat zijn de ambtelijke en wetenschappelijke weerstanden te overwinnen. Ook dit blijkt juist te zijn. Een filosoof merkte op, dat op het ogenblik, dat ideeën of gedachten, een de werkelijkheid overheersende rol gaan spelen, door ideologieën niet slechts de rede, maar ook de levensmogelijkheid van het menselijke ras bedreigd wordt.

Voorbeelden voor deze stelling zijn er te over. Neem bv. het geval Spanje. Sedert Kennedy aan het bestuur is gekomen, heeft de USA zijn houding tegenover het dictatoriale geregeerde Spanje gewijzigd en zo de Spaanse invloed "franco huis" aan John Bull overgedaan. Engeland denkt n.l. realistischer in dit geval. Spanje vormt een belangrijk punt in het westerse verdedigingssysteem. Wanneer men een dergelijk systeem wil bouwen, heeft men geen tijd om aan idealen te denken. Bouwt men een systeem uit ideale overwegingen op, dan zal dit systeem steeds hiaten blijven vertonen en niet volwaardig zijn, omdat bepaalde partners redelijk noodzakelijk, maar ideëel niet aanvaardbaar zijn. Het gevolg is, dat staten, die niet als volwaardig worden aanvaard, op de wip blijven zitten en rustig afwachten, wie hen de beste erkenning van hun waarde en de hoogste prijs betalen wil voor hun trouw. Ik noem nu Spanje als voorbeeld. Maar dergelijke dingen gebeuren op het ogenblik overal op de wereld. Zij vallen niet op, omdat de façade over het algemeen bewaard blijft en van het zich daar afspelende weinig of niets toont.

Het zal velen van u ontgaan zijn, dat de man die als opvolger van Chroesjtsjov werd beschouwd, enige tijd geleden zelfmoord pleegde. Hij deed dit zagezegd omdat hij uit de partij werd uitgestoten en verbannen werd naar een boerenbedrijf. De achtergrond was enigszins anders. Dit alles gebeurde, omdat in Rusland krachten aan het werk zijn, die de populaire Chroesjtsjov zelf niet kunnen aanvallen, maar achter zijn rug hun spel rustig voortspelen. Degenen, die hem na staan en zijn overtuiging geheel delen, worden hiervan het slachtoffer. Rusland doet op het ogenblik mij nog het meeste denken aan een winkel met een prima verzorgde etalage, waarachter de chaos van een komende balans schuil gaat. Door deze komende afrekening is men niet in staat op de juiste wijze rekening te houden met en aandacht te besteden aan de meer nationale gedachten binnen het Sovjetblok, zoals deze door Tito en Mao worden vertegenwoordigd. Men tracht wel een politiek overwicht te herstellen, maar dergelijke maatregelen hebben over het algemeen weinig effect. Om China ietwat op zijn plaats te zetten, tracht men bv. op het ogenblik Buiten-Mongolië als zelfstandige natie - met recht op een plaats in de UNO - erkend te krijgen. Dergelijke noodsprongen geven alleen aan, dat er ook hier een groot verschil bestaat tussen de ideologie en de praktische noodzaken. Zolang dit zo blijft, kan nimmer gerekend worden met een stabiele wereldsituatie. Anders gezegd: zo men al materialistisch wil denken en reageren, kan men dit alleen maar doen, wanneer men zich met uitschakeling van alle idealen enz. daaraan ook voortdurend houdt. Alle handelingen moeten dan zuiver materialistisch worden gezien en elke keuze moet alleen aan de hand van nut en materieel voordeel gedaan worden zonder enige meer abstracte waarde daarbij nog een rol te laten spelen.

Jammer genoeg voor vele mensen op de wereld, laten de invloeden van buiten de mensheid deze reactie niet toe. Door de invloeden uit de kosmos en de geest komt overal, steeds weer, de mystiek op de voorgrond. Deze neiging tot meer mystieke overwegingen en beschouwingen betekent, dat alle groepen in zich verdeeld zijn - de neutralen niet uitgesloten - zodat elke winst op een bepaald terrein in feite een minstens even groot verlies op een ander gebied inhoudt. Het is deze situatie binnen de verschillende grootmachten, die meer dan al het andere tot de ogenblikkelijke spanningen heeft gevoerd. Indien het u interesseert, wil ik hier even van mijn onderwerp afwijken om nog iets meer te zeggen over Berlijn.

Allereerst moeten wij dan stellen, dat alle nu bestaande geschillen omtrent Berlijn hun bron vinden in de overeenkomsten, die Truman en Stalin op de Jalta-conferentie troffen. Men heeft daarbij getracht onderlinge rechten, verdelingen enz. vast te leggen. Hierbij werden alle delen van de overeenkomst zeer ambtelijk omschreven. Bij deze omschrijving heeft men geen aandacht gewijd aan bv. een vrije toegang voor allen tot Berlijn. Begrijpelijk. Voor de partners en hun raadgevers ging het immers niet om mensen, maar om een vakje kleur op een landkaart. Deze mentaliteit is blijven voortbestaan. Berlijn wordt u nu voorgesteld als het strijdpunt tussen Oost en West. In feite is dit alleen maar een punt, waar juridische mogelijkheden voor beide partijen bestaan om - zich daarbij rechtvaardigende in de ogen van anderen - de tegenstander van heden eigen wil op te leggen of zich te distantiëren van groepen, die men nu niet meer als deel van eigen blok wenst te erkennen. Berlijn is dan ook reeds eerder - door Stalin - gebruikt om op een ogenblik, dat de innerlijke balans in Rusland verstoord dreigde te geraken, een spanning te scheppen, die het mogelijk maakte alle aandacht op dit punt te richten en zo eigen macht verder te bevestigen. Gelijksortige verstoring van het binnenlandse machtsevenwicht in Rusland zijn de eerste aanleiding tot de huidige geschillen.

Aan de andere zijde gebruikt men liever een verdragingspolitiek, die - gezien de vrijere economie van het westen - eveneens kan dienen om een bepaalde toestand tijdelijk te neutraliseren en de aandacht van de mensen op een ander punt te richten. Voorbeeld: Het feit, dat de atoomontwapening en controle reeds drie jaren lang een punt van conferentie uitmaken zonder verdere vorderingen, is niet alleen de schuld van de oostelijke mogendheden. Allereerst mislukte deze poging wel door een groot onderling wantrouwen, waardoor niemand iets definitiefs durfde beloven, of iets van zijn macht prijs wenste te geven. Ten tweede wenste het westen geen onmiddellijke overeenkomst onder meer i.v.m. Frankrijk en Argentinië en vertrapte bewust alle procedures. Hierdoor word een mogelijkheid tot overeenkomst al in de eerste 9 maanden van deze conferentie de kop ingedrukt. Ook voor deze mislukking is Berlijn een uitwijkmogelijkheid terwijl voor Rusland de kwestie Berlijn een rechtvaardiging van het hervatten der atoomproeven kan betekenen. Het mislukken van een voor het bestaan van de mensheid belangrijke conferentie kan nu onder een ander hoofd worden onder gebracht en definitief op rekening van de tegenstander worden gezet. Daardoor is men vrijer om - ondanks de publieke opinie - de proeven te doen, die men noodzakelijk acht. Daarbij realiseert men zich onvoldoende de grote rol, die de tegenstanders in elk andere economie spelen.

Rusland kan niet geheel meer zonder haar handel met de westelijke wereld. Het westen op zijn beurt vergeet maar al te graag, dat het steeds grotere hoeveelheden van zijn producten naar het oostelijk blok exporteert. Dit ondanks embargo's, lijsten van verboden artikelen enz. De handel van Europa - hoofdzakelijk Engeland en Dominions via Engeland - met Rood-China bedraagt op het ogenblik jaarlijks tussen de 600 miljoen en 900 miljoen gulden. Misschien zijn deze bedragen in de wereldhandel niet uitzonderlijk groot, maar deze handel neemt steeds toe. Wanneer wij de handel tussen de z.g. vrije wereld en Rusland willen uitdrukken - op goudbasis - in dollars, bedraagt deze vele miljarden. Men kan in feite elkaar niet goed meer missen. De neutrale mogendheden kunnen het westen en het oosten al helemaal niet missen. Pan-Azië beseft zeer wel, dat het zonder de hulp, middelen en vooral de kennis van het westen, op het ogenblik niet verder kan komen. Kortom, er is sprake van een voortdurende onderlinge afhankelijkheid der tegenstanders op aarde, die geen van de betrokken partijen wenst te erkennen uit angst eigen plaats in de wereld hierdoor te verliezen. Ideeën gelden ook hier klaarblijkelijk meer dan de feiten.

Hiermede is, zij het misschien onvolledig, de politieke en economische achtergrond wel geschetst. Het zou niet goed zijn enkel bij deze wat droge en pessimistische punten stil te blijven staan. Laat mij u enkele feiten noemen.

In nationalistisch China heerst op het ogenblik onrust en woede. Rood-China begint terug te keren van verschillende structurele fouten in de opbouw van de nieuwe maatschappij. Kentekenend voor deze ommekeer is een vergroting van de persoonlijke vrijheid van vele arbeiders en intellectuelen, gepaard gaande met een toenemende vraag naar luxe artikelen. Wel zijn er nog steeds vluchtelingen uit Rood-China, maar dit is niet meer als voorheen een vlucht der bekwamen, maar eerder een vlucht van onbekwamen, die zich geen redelijke plaats binnen de rode maatschappij door kennis, ijver en bekwaamheid weten te verwerven. Er vormt zich een Chinese beschaving, die langzaam maar zeker de waarden van het oude terug neemt en in zich blijft handhaven, zonder daarom de nieuwe wijze van leven geheel prijs te geven. Er ontstaat zelfs onder de eenvoudigen weer een vorm van geloof, die - vermomd achter de slogans, die aan de gevels prijken en in optochten worden mee gedragen - terug grijpt naar de oude voorouderverering en het oude Godendom. Zelfs bepaalde zuiver boeddhistische tonen kunnen wij de laatste tijd in Rood-China weer duidelijker waarnemen. Dit alles vloeit voort uit het feit, dat de moderne mens zonder geestelijk houvast in deze wereld niet meer verder kan gaan. Het zuiver materialistisch bestel heeft de mens geen uitweg meer over gelaten, geen eigen waarde. De enige uitweg, die hij binnen de bestaande systemen kan vinden, is het geloof. Dit geloof betekent een langzame verandering in de systemen. Sterk absolutistische systemen als dat in Rood-China kunnen, door dit geloof te koppelen aan bepaalde partijbeginselen en leuzen, hier grote voordelen uit putten en beseffen niet - of eerst te laat - dat een verandering van eigen systeem onophoudbaar hiermee gepaard zal gaan. Een systeem kan weliswaar de mens regeren, maar niet diens mentaliteit, diens geloof en zijn behoefte aan geloof wijzigen, of teniet doen. Op den duur zal een partijregering niet meer aan haar eigen leuzen kunnen beantwoorden, maar zal deze alleen nog kunnen uiten in overeenstemming met de associaties, die in de loop der tijden binnen het volk daarmee zijn ontstaan.

Voor Rusland geldt hetzelfde. Ook hier vinden wij, naast een toenemende behoefte aan materieel bezit en welvaart, een toenemende behoefte aan geestelijke inhoud. Het feit, dat filosofische debatten, die men - buiten de partijdialectiek - tot voor kort schuwde, openlijk plaats vinden aan de grote universiteiten in Moskou en Leningrad, waarbij men niet slechts de taal van het Leninisme laat doorklinken, maar vaak redeneert in zuiver filosofisch-speculatieve trant, is voor mij wel een bewijs, dat ook de intelligentsia van Rusland zich een nieuwe weg van denken zoekt.

Het eenvoudige volk keert in toenemende mate terug naar de verering van zijn God en zijn dienst aan de iconen.

De godsdiensten in het westerse blok zijn langzaam maar zeker aangepast aan de maatschappij. Zij hebben getracht zich in het materialisme te wortelen. Een gevolg is, dat reeds nu in toenemende mate een verwerpen van deze geloofsvormen en gedachtegangen ontstaat. Dit wordt ook binnen de kerken wel degelijk erkend. Vandaar dat een priester zijn collega's voorhoudt: "Gij zijt niet gezonden om alleen aangenaam te spreken. Het wordt tijd, dat gij weer leert zo nodig uw handen vuil te maken. Alleen zó heeft uw roeping weer zin". Er zijn mensen, die verkondigen, dat Jezus reeds morgen op aarde zal regeren. Zij doen dit niet alleen, omdat zij dit toevallig geloven, maar vooral omdat dit geloof beantwoordt aan een door velen gevoelde behoefte: het verbreken van de materialistische gevangenschap van de mens, het uiteindelijk breken van alle ketenen van politiek en economie.

Bij de neutrale staten vinden wij een aarzelend pogen, om in de plaats van onderlinge belangenstrijd, eenheid te stellen, en in de plaats van het recht van de sterkste te komen tot een zekere rechtvaardigheid, ja, zelfs naastenliefde. Gezien het optreden van vele der z.g. neutralen in de wereld lijkt u deze laatste stelling misschien vreemd of onmogelijk. Toch is dit in wezen reeds nu zo. Zeker, in deze dagen zal de hulpvaardigheid van menig land eerder bepaald worden door het aanwezig zijn van oliebelangen of mineralen, dan door naastenliefde en menselijkheid. Maar de tendens is er nu al. Er is een inwerking van buitenaf op het denken van de gehele mensheid.

Zoals reeds opgemerkt zullen de verhoudingen op de wereld zich hierdoor aanmerkelijk gaan wijzigen. Was tot voor kort de houding van vele machtigen op deze wereld nog: "Wat betaalt het beste? Wat levert het meeste op?", zo vinden wij nu reeds in toenemende mate de eis: "Ons optreden moet ons ook bevrediging in geestelijk opzicht en innerlijke kracht geven". Was tot voor kort de vraag in de wereld veelal: "Hoe kunnen wij onszelf het beste handhaven en ook bij

anderen een zo voordelig mogelijk beeld van onszelf doen ontstaan?", zo begint op het ogenblik de gedachte baan te breken: "Hoe kunnen wij wáár leven en ons bewust zijn van ons werkelijk bestaan?"

De mystiek van deze dagen gaat gepaard met een zoeken naar innerlijke waarheid. Deze tendenzen, hoe vernietigend zij ook mogen lijken voor de gevestigde belangen op deze wereld, toch is dit de enige hoopgevendende impuls. Deze ontwikkelingen zijn de aankondiging van een kosmische vernieuwing. Natuurlijk zal de verandering u confronteren met stakingen en strijd, met schokkende veranderingen in sociale vormen, onderwijs en geloof, economie en wetgeving. Ik ben ervan overtuigd, dat vele van u op deze wereld met een poging tot dictatuur in de komende dagen geconfronteerd zullen worden, dan wel met een te sterke neiging in de richting der anarchie. Maar dit alles is alleen tijdelijk. De overschakeling is uiteindelijk vooral gelegen in de richting van de geestelijke inhoud van de mens. Zijn zoeken is een zoeken naar innerlijke vrede i.p.v. een streven naar uiterlijke bevrediging en daarbij innerlijk steeds zwaardere zorgen. Er is een geleerde geweest rond 1923 - de tijd, dat de beurs haar schijnbaar onuitputtelijke hausse begon - die opmerkte: "Elke vermeerdering van welvaart gaat gepaard met een vermeerdering der innerlijke onrust in het kwadraat". Ook wanneer u niet zó rekent, is de innerlijke onrust in uw dagen wel heel sterk toegenomen. Wanneer dit verandert, zullen de verhoudingen op deze wereld geheel anders zijn.

Wanneer er geen materiële redenen bestaan om elkaar aan te vallen, zal er ook geen reden meer zijn om elkaar te vrezen, wanneer er geen reden is om elkaar te vrezen en zo de haat tussen de mensen niet meer wordt aangewakkerd, zal er geen haat meer bestaan tussen bv. Oost en West. Op het ogenblik, dat de Russen niet meer bang zijn hun eigen mensen naar buiten te sturen en vreemdelingen in hun gebied binnen te laten, op het ogenblik, dat de Russen met alle anderen durven concurreren, gezien hun geestelijke achtergronden alleen, is er geen reden meer om vijandschap te kweken bv. met de NATO of delen van de UNO. Dit wordt dan onmogelijk, evenals het de USA onmogelijk wordt zich nog op te zwepen tot haat tegen, en vrees voor Rusland. Wanneer er geen reden meer is tot haten, zal er economisch veel stuk breken. Het wegvallen der oorlogsproductie zal in haast alle landen een omwenteling betekenen en vele moeilijkheden met zich brengen. Maar in de plaats daarvoor komt het tot een samengaan van gelijkdenkenden. Onder de negers, de Amerikanen, de Russen, de Chinezen ontstaat een eenheid, die zich alleen nog kan richten tegen anders denkenden, maar deze kwestie kan nooit meer door een oorlog uitgevochten worden, want een dergelijke strijd betekent er een van ouders tegen kinderen, van burens tegen elkaar. Daarom zal een dergelijke strijd wel in de eerste plaats met geestelijke middelen uitgevochten moeten worden. De mensen, die eenmaal tot een aanvaarding van alle gelijkdenkenden zonder onderscheid naar ras of nationaliteit komen, zullen dit wel degelijk beseffen. Men begrijpt immers, dat een strijd met andere dan geestelijke middelen tot een alomvattend bloedbad voeren zal. In zijn banier zal men dan ook zelfbeheersing en zelfbeperking schrijven. Oprechte zelfbeperking, een afstand doen van opschepperij en propaganda, een spreken en werken vol eerlijkheid, is de sleutel van de nieuwe tijd.

De verhoudingen van Oost en West hebben op het ogenblik gevoerd tot een bijna fatale crisis. Ik weet niet, of u zich realiseert, hoe zéér men op het ogenblik boven de rand van de afgrond balanceert. De Russen zijn heel wat beter en heel wat sterker, dan men u vertellen durft, terwijl de Amerikanen in vele opzichten heel wat zwakker en slechter zijn, dan men u vertelt. Voor de mensen aan de andere kant van het ijzeren gordijn geldt het tegenovergestelde: dáár kunnen wij stellen, dat de westerse wereld heel wat beter en sterker is dan hen geleerd wordt, terwijl in het oostelijke blok vele dingen slechter en zwakker zijn dan men hen vertelt. Aan beide zijden wordt de waarheid op het ogenblik nog veel te sterk onderdrukt. Men beroept zich nog te zeer op de leugen als wapen en hulpmiddel. Door deze leugens is het mogelijk het fanatisme van de niet stabiele mensentypen, vooral het eerste door mij zo-even genoemde type, zozeer op te voeren, dat men op een haast ambtelijke en hartstochtloze wijze in staat zal zijn geheel de wereld ten bate van de gehele mensheid - zoals men dan gelooft - te elimineren. Fanatici zijn in staat de wereld uit te roeien om één enkel misverstand.

Denk vooral niet, dat de wereld nu wel klaar is met de ergste problemen. Wanneer u zo dadelijk hoort, dat Berlijn weer wat tot rust komt, moet u niet denken, dat u er bent. Want alleen, wanneer de menselijkheid en menselijke verhoudingen zegevieren, wanneer geheime politiek en geheime afspraken eindelijk onmogelijk worden en de heerschappij van geheimzinnigheid en

leugens teniet wordt gedaan, zullen de mensen inderdaad als mensen t.o. elkaar komen te staan. Op het ogenblik is het u - als mens van de westelijke wereld - niet mogelijk eerlijk en van ganser harte te stellen: "Ik omhels mijn broeders van het Sovjetblok". Dat kan nu eenmaal niet. Er zijn te grote verschillen in ontwikkeling, denken en wereldbeschouwing. U kent elkaar niet en vertrouwt elkaar eigenlijk niet. U zult moeten beginnen in uw eigen wereld meer menselijk te leven en te denken, minder materialistisch te streven. Begin goed te leven volgens de beste maatstaf die u kent, maar dan eerlijk en zonder er voor uzelf iets uit te willen puren.

Gelukkig is de invloed vanuit de kosmos juist voor deze ontwikkeling zeer gunstig. Zij bevordert onder meer een zekere ruimheid van denken, een zeker altruïsme. De nieuwe invloed voert tot een gemakkelijker leven, tot een minder voor jezelf opeisen. Deze invloed, die men ook in de sterren af kan lezen, staat in direct verband met het komende lot van de mensheid en de kosmische tendenzen, die voor die mens aanvaardbaar zijn. Wij kunnen zelfs stellen, dat deze invloed voor u de plaats in tijd en ruimte bepaalt van de wereld, die u kent. Al deze vragen zullen een oplossing vinden. De invloed, die zich op aarde steeds sterker aankondigt, zal in de plaats van vijandschap en begrippen van hemel en hel de broederschapsgedachte stellen. Geloof mij, er is geen hel van het kapitalisme en een paradijs van de arbeiders, ofwel omgekeerd. Deze dingen bestaan op aarde niet. Op aarde kan alleen bestaan, wat de mens zelf maakt. Dan kan zijn wereld voor hem inderdaad een hel worden. Wanneer de mensen zich laten drijven door hun idee van gebondenheid aan blokken, van noodzaak tot handhaving van het eenmaal verworvene ten koste van alles, wanneer u, mensen, u laat voortjagen door de gedachte, dat alles, wat nu is voor alle tijden als enige en noodzakelijke zekerheid voor het mens-zijn beschermd moet worden, ten koste van alles, gaat uw wereld ten onder.

Dit voorspellen u de verhoudingen van dit ogenblik uit ten treure voor. Dit kunt u aflezen uit de dwaze geschillen tussen twee machten om iets, dat op zich van zo weinig werkelijk belang is als Berlijn. Maar dat kunt u ook aflezen, wanneer u het vreemde spel van Aziaten en negers tegen het blanke ras beschouwt. En wanneer u zich met dit laatste bezighoudt, denk dan niet alleen aan al het goede, dat de blanken voor de kleurlingen hebben gedaan, maar realiseer u, dat het kaukasische ras om zijn verwaandheid door haast alle andere rassen wordt gehaat. Een niet tijdig beseffen van dit alles kan een falen betekenen, een begin van ondergang zijn voor de mensheid. Maar indien de mens bewust tracht alle grenzen, die er bestaan tussen landen en mensen op te heffen en niet meer boven alles een handhaving van de bestaande condities nastreeft, zal de mensheid gered zijn. De redding ligt in de nieuwe tijd in de tendens, om alle banden aan te knopen met alle krachten en mensen, die maar voor eigen wereld van innerlijk gevoel nog aanvaardbaar zijn, zonder in deze banden iets voor het Ik als ruil te vergen. Alleen op deze wijze kan de mensheid bouwen aan een betere en nieuwe wereld. Alleen zó kan de tegenstelling van blok tegen blok, van werelddelen, die als vijanden tegenover elkaar staan in een wereld, waarin eenheid de enige oplossing betekent, worden opgeheven. Alleen via deze weg kan de huidige wanorde worden herschapen in de oude, ook in het christendom term "naastenliefde", waarin mensen tot mensen staan en niet tot ideeën en leugens.

Misschien vreest u, dat daardoor al, wat tot op heden in de wereld bereikt werd, teloor zal gaan. Dit zal zeer zeker niet gebeuren. Maar zelfs indien het zo zou moeten zijn: het is nog altijd beter, dat een nieuwe Kaïn t.o. een nieuwe Abel komt te staan, dan dat de mensheid zichzelf laat uitroeien door een zinloze machine, die zij wel zelf heeft geschapen, maar nooit werkelijk heeft kunnen begrijpen. Misschien zijn dit voor u alleen maar woorden. Laat ik trachten om tenminste duidelijk te zijn. Er zal veel geofferd moeten worden volgens de huidige opvattingen: welvaart, conventie, ja, zelfs geloof zal men moeten offeren. Daartegenover staat dan het feit, dat men innerlijk kracht wint, dat men steeds meer mensen zal zien, die - al is het maar voor één enkel ogenblik - in zich hun God kunnen ontmoeten en in staat zijn in alle mensen, ongeacht hun mening, uiterlijk, of huidskleur, hun broeders te zien. Daarnaast herinner ik u er aan, dat de komende tijd ook zelfkennis bevordert, juiste aanvaarding van menselijke verhoudingen en menselijk weten mogelijk maakt en het innerlijk leven doet uitgaan boven de belangen van de uiterlijke wereld. De belangen van de huidige maatschappij gedogen dit niet, maar de huidige verhoudingen danken hun aanzijn aan de massa, niet aan de verschillende systemen, die de massa zeggen te leiden. Verander dan, o mens, uzelf, tot u wetend en bewust een nieuwe weg kunt vinden. Dan zult u ontdekken, dat al het andere als vanzelf volgt.

Tot straks.

HET BEHANDELEN VAN VRAGEN EN OPMERKINGEN

Goedenavond, vrienden.

Nu zal ik overgaan tot het behandelen van uw vragen en opmerkingen.

Vraag: Soms meen ik, dat het nutteloos is in Nederland iets op te bouwen, omdat dit immers in een conflict zal worden vernietigd.

Antwoord: Mij lijkt deze opmerking enigszins defaitistisch. Nederland was heel lang geleden eens een bezet gebied. Dát Nederland bouwde een begrip van vrijheid op. Een begrip, waarmee niet iedereen het eens was en dat uitmuntte door tolerantie t.o. de medemensen. In die dagen bouwde de mens vele huizen enz. Het werd 1940. De oude huizen en de oude kunsten waren voor een deel teloor gegaan, de makers vergeten. Maar het oude begrip van vrijheid en tolerantie bestond nog. En het blijft bestaan. Het zal zich altijd weer uiten, wanneer de omstandigheden dit noodzakelijk maken, want dit begrip van vrijheid is een deel geworden van het Nederlandse volk.

Wanneer u in deze dagen bouwt, zult u geen directe resultaten mogen verwachten. Dat ben ik met u eens. Huizen kunnen vernietigd worden, kunst kan vergeten worden, of teloor gaan. Maar wanneer u iets opbouwt, wat goed, eerlijk en zuiver is, zal dit - vooral wanneer u dit zoveel mogelijk buiten alle kerkelijke en politieke richtingen om weet te bouwen - voort blijven bestaan. Stel, dat u het jaar 2300 schrijft en er weer een conflict ontstaat. Dan zullen de waarden, die u eens opgebouwd hebt - al weet men dan niet meer waar vandaan - in dit volk weer naar voren komen. Het goede, dat men opbouwt, kan namelijk niet werkelijk vernietigd worden. Wel kan het tijdelijk achter uiterlijkheden schuil gaan, vooral in tijden, dat het materialisme een groot rol speelt.

Voorbeeld: In Nederland spreekt men niet veel meer over een grote denker als bv. Spinoza. Maar diens denkwijze is over geheel de wereld bekend en leeft nu voort in het Nederlandse volk, dat zijn naam misschien ternauwernood kent. Al wil ik niet aannemen, dat onder u een tweede Spinoza schuilt, zo zou dit m.i. voor u een reden moeten zijn te stellen: Laat ons ook in Nederland iets positiefs opbouwen. Ook al zal het niet onmiddellijk een daverend, een eclatant succes zijn, zo zal het toch zeer zeker iets geven aan de mensheid, dat voort blijft bestaan gedurende vele eeuwen en zelfs dan nog leeft, wanneer de mensheid meent dit reeds lang vergeten te hebben.

Vraag: Is het in Rusland, achter een schone façade, niet zo goed gesteld? Is het soms beter in het westerse blok?

Antwoord: Dit is een vraag, die bedenkelijk dicht komt bij strikvrAGEN als: "Sla jij je vrouw altijd?" Antwoord met ja of neen. Wat Rusland betreft, wordt de façade gevormd door de partij, die een schijn van eenheid weergeeft, die in feite binnen het volk niet bestaat. De structuur, die in Rusland sedert 1919 is gegroeid, houdt ook nu nog voor een groot deel stand. Maar interpretaties en betekenissen van woorden worden, ondanks het uiterlijk gelijk blijven, ook binnen de doctrine voortdurend gewijzigd. Er is een toenemende verdeeldheid en een reeks van sterk divergerende interpretaties betreffende de partijleer, terwijl er zeer grote verschillen in belangstelling voor deze partijleer kenbaar worden. Ten opzichte van bv. 1930 mag dan ook gesproken worden van een zeer sterk groeiende verdeeldheid. Wat het westen betreft is een dergelijke vergelijking helaas niet onmogelijk. Dat was altijd reeds sterk onderling verdeeld. Dit is namelijk het recht en de vrijheid van het westen en een van de redenen waarom - naar ik meen - het westen zich tenminste niet geheel ten onrechte democratisch noemt.

Vraag: Ik heb de achtergrond van de zelfmoord van Kyrjchenko niet goed begrepen.

Antwoord: De achtergrond was de volgende. Wanneer een regeerder zijn eigen opvolger gaat bepalen, ontstaat binnen een hiërarchie een erfelijke leiding. Wenst men geen continuïteit van bestuur, dan kan men niet altijd de regeerder of vorst zelf aantasten. Vroeger bereikte men zijn doel door de kinderen van een vorst te ontvoeren of te vermoorden. Op dezelfde wijze heeft een bepaalde fractie in Rusland door diffamatie, die gelijk staat aan politieke moord, deze figuur verwijderd. De redenen, die daarvoor worden gegeven, waren onder meer Stalinisme, ontrouw

aan de partij, het aanvaarden van steekgelden. Ik betwijfel de juistheid van de meeste van deze aanklachten. Door de val van Kyrchenko en vele van diens vrienden - werd Chroesjtsjov politiek meer geïsoleerd en de invloed van bepaalde fracties binnen Rusland aanmerkelijk vergroot.

Vraag: Dat welvaart onrust zou baren, is pure onzin. Zolang niet eenieder evenveel en genoeg heeft - en dat kan - kan er geen vrede zijn. De behoeften van mens en dier mogen geen winstobject zijn. Concurrentie moet plaats maken voor coöperatie.

Antwoord: Allereerst wil ik opmerken, dat ik het met deze opmerkingen - theoretisch - geheel eens ben, maar helaas niet in staat ben om - als steller dezes doet - de mens zo hoog aan te slaan, dat het geïmpliceerde "dat een mens dus genoeg kan hebben" voor mij aanvaardbaar is. M.a.w.: naarmate de mens meer heeft, wenst hij meer te hebben. Deze menselijke eigenschap mag men niet verwaarlozen. De stelling, die u naar voren brengt, is de grondslag van een goed socialisme, een goed communisme en een goed christendom. Maar het vergt van de mens een ontzegging van streven naar meer, en een tevredenheid, die hij doorgaans niet bezit. Wanneer u vandaag aan alle mensen op aarde evenveel zou geven van alle goederen en gelden, zodat een ieder werkelijke genoeg heeft om redelijk te leven, terwijl u alle handel zou elimineren, zou er reeds morgen een zwarte markt zijn en zou de balans van gelijkheid verstoord zijn, omdat er altijd mensen zijn, die meer willen hebben. Verlies dit niet uit het oog. Naarmate er meer welvaart komt, gewent men zich aan een hoger levenspeil met minder arbeid. Hogere klassen, die reeds een zekere welvaart kenden, worden hierdoor minder beïnvloed en zullen hun weg eenvoudig verder gaan. Degenen, die eens weinig of niets te zeggen hadden - bv. arbeiders - beginnen meer luxe te eisen en zien het verwerven daarvan uiteindelijk als hun recht. Zij zijn niet geneigd te overwegen, in hoeverre zij door hun leven, werken, hun prestatie, deze eisen kunnen rechtvaardigen en mogelijk maken. Zij eisen!

Er komt een ogenblik, dat bepaalde groepen dus meer eisen, dan hen werkelijk toekomt. Dit zullen vooral de groepen zijn, die eens veel te kort kwamen. Zij kunnen dergelijke eisen alleen doorzetten, wanneer zij over macht beschikken. Zo ontstaat een sociale onrust die op den duur niet meer onderdrukt kan worden. Ook bij een algehele socialisatie van alle productiemiddelen en een verdeling van alle producten door de staat - zelfs volgens het systeem van Bellamy, waarin geen erfrecht bestaat en geen mogelijkheid is gelaten gelden door besparing te accumuleren - zou deze honger naar macht om onrechtmatige eisen door te kunnen zetten, blijven bestaan. De mens is een wezen, dat zijn plaats onder de dieren op deze aarde kon handhaven door zijn ferociteit. Het meest gevaarlijke en het meest verscheurende dier op aarde is nog steeds de mens. Dit ligt alles in de stoffelijke geaardheid van de mens en zonder deze eigenschappen zou hij nooit in staat zijn geweest als voertuig voor lichtende en hogere geest te dienen. Maar eerst wanneer die geest geheel meester is geworden over de stof, eerst wanneer de innerlijke wereld voor de mens beslissend is en niet meer de uiterlijkheid, zijn de door u in uw opmerking geponeerde stellingen waar te maken. Niet voordien. In een tijd van materialisme als de huidige mag dan ook worden gesteld, dat de mens, naarmate hij meer verwerft, meer wenst en eist. Naarmate men meer wenst, zal men meer in feite onvervulbare eisen gaan stellen.

Gezien deze feiten zal vergroting van welvaart meer geschillen en meer strijd doen ontstaan. Overigens is dat niet alleen van deze tijd. In de bergen van India woonden arme stammen, die voortdurend overvallen pleegden op de rijkere bewoners van de valleien. Hun strooptochten brachten natuurlijk geweldplegingen met zich. Toch waren deze strooptochten niet zo bloedig als de strijd tussen rijke vorsten, die zoveel hadden, dat voor hen het enige, wat zij nog konden begeren, macht was en het bezit van anderen, die in rijkdom teveel hun gelijken dreigden te worden. In recentere tijd vinden wij eenzelfde beeld. Er was een tijd, dat de arbeidersbeweging in de USA inderdaad streefde naar vrijheid en juiste beloning voor de arbeiders. Toen men deze rechten had verworven en een zekere macht had verworven, ging men verder. Het gevolg is, dat de leiding van vele vakbonden niet meer in handen is van arbeiders en hun werkelijke vertegenwoordigers, maar van mensen of groepen, die de arbeiders in feite via deze benden exploiteren. Ten tweede, dat er aan de arbeiders en werkgevers vele eisen worden gesteld en beperkingen worden opgelegd, die onzinnig zijn. Een toneelknecht mag wel 100 zetstukken verplaatsen op het toneel, maar hij mag nog niet één enkele lamp verplaatsen, want dat is werk voor de elektriciens. Geheel doorgevoerd is dit kolder. Het toont u, wat de resultaten kunnen zijn van het verkrijgen van zekere macht en de neiging deze voortdurend, uit te breiden.

In Rusland was een bepaalde groep binnen de partij, die oorspronkelijk aandrong op het administreren van alle mogelijke gegevens. Deze groep begon haar taak rond 1925. Zij bleef langere tijd ondergeschikt aan de partij en haar politieorganen. In 1943 kreeg deze administratieve macht steeds meer rechten. Niet altijd zonder reden, want de administratie van het gebeuren in dit grote rijk werd inderdaad van steeds groter betekenis voor een geslaagde samenwerking. Het gevolg was, dat op het ogenblik door een ieder nuttige en noodzakelijk geachte uitvindingen, publieke werken enz., niet kunnen worden uitgevoerd binnen de Sovjetunie, terwijl vele noodzakelijke maatregelen voor het welzijn van de gemeenschap niet kunnen worden getroffen, zonder eerst een fiat van de administratie te verkrijgen. Het vertragen van bepaalde werkzaamheden enz. vergroot in eigen ogen en de ogen van vele burgers het belang van deze groep. Zo kon het gebeuren, dat de watervoorziening van een dorp in Wit-Rusland, dat onder meer door besmet water enz. dringende verbetering behoefde, eerst na ruim twee jaren administratieve strijd kon worden herzien. Zelfs daarna werd door bepaalde autoriteiten het werk belemmerd, omdat bepaalde autoriteiten meenden, dat door het ingrijpen van hogere autoriteiten hun eigen rechten waren aangetast. Een dergelijke groep zal op den duur zelfs in staat zijn een half volk eenvoudig te laten verhongeren, alleen om eigen verkregen voorrechten en macht te kunnen handhaven.

Naar ik meen, maken deze voorbeelden u duidelijker, dat, naarmate de welvaart groter wordt, de macht, die men uit kan oefenen, eveneens groeit, terwijl de extra voordelen, die men kan verwerven, de manier, waarop men eigen meerderheid boven anderen uit kan drukken, eveneens toe zullen nemen. Dit betekent, dat bij een stijgen van de welvaart de groepen, die op het ogenblik de macht in handen hebben, dan wel de grootste pressie kunnen uitoefenen ten koste van anderen, zullen trachten zich meer te veroveren, dan zij werkelijk van node hebben. Het is jammer, maar dit zijn de feiten. Degenen, die dit niet willen geloven, kunnen zich bezig houden met bepaalde argumenten, die op de laatste vergadering van het N.V.V. te Utrecht naar voren werden gebracht. Daaruit zal blijken, dat zelfs in een socialistische arbeidersbeweging, machtsstrevingen en het zoeken naar bijzondere voorrechten een belangrijker rol spelen, dan men over het algemeen wil aannemen.

Opmerking: Ik bedoel geen socialisme, geen communisme, maar alleen Bellamy.

Antwoord: U bedoelt dus de gedachtegang op dit terrein, die tot op heden niet in staat is geweest in de praktijk ook maar iets te bewijzen van de doelmatigheid van haar stellingen?

Opmerking: Omdat de mensen dit niet willen, omdat wij met te weinigen zijn.

Antwoord: U hebt volkomen gelijk. Wanneer u in de literatuur informeert, zult u dan ook bemerken, dat men Bellamy rekent onder de utopisten.

Vraag: Is de door u beschreven innerlijke wijziging inderdaad te verwachten bij de massa, of kan deze hiertoe alleen worden gebracht onder astrologische en geestelijke invloed?

Antwoord: Geestelijke zowel als astrologische invloeden kunnen, indien de vrije wil behouden moet blijven - wat voor de bewustwording nu eenmaal noodzakelijk is - alleen een remmende óf bevorderende werking hebben, maar nimmer van een beslissende invloed zijn. Ik verwacht dan ook, dat de genoemde ommekeer aan de hand van het beleven, de angsten en de spanningen - door de mensen zelf gewekt - ook binnen de massa zullen ontstaan. Daarnaast meen ik, dat de uiting hiervan en ook het kristalliseren van bepaalde denkbeelden in verband hiermee zal bevorderd worden door de steeds grotere steun, die de mensheid van geestelijke zijde in dit opzicht ervaart, terwijl ook de aan de hemel af te lezen kosmische invloeden meewerken. Overigens, u weet, dat deze astrologische invloeden niets met de werkelijk bestaande stand van planeten en sterren van doen heeft, maar dit systeem geheel gebaseerd is op geestelijke brandpunten en invloeden. Astrologie mag dan ook nooit met astronomie verward worden.

Vraag: Zijn wereldfederatie en wereldtaal - Esperanto - niet belangrijke factoren voor de verbroedering der mensheid?

Antwoord: Een van de moeilijkste dingen is wel de mens een wereldtaal te leren. Luiheid en chauvinisme spelen hierbij een rol. Wij mogen dan ook voorlopig niet rekenen op het ontstaan van of regelmatig gebruiken van een wereldtaal. Eerst zullen de mensen moeten leren vreemde talen als gelijkwaardig met eigen taal te beschouwen, voor zij zich van een hulptaal of wereldtaal zullen willen gaan bedienen. Overigens verwacht ik niet, dat een dergelijke taal

Esperanto zal zijn. Dit is een kunstmatig geconstrueerde taal, die bepaalde gevoelselementen en uitdrukkingsmogelijkheden niet bezit, die voor een voldoening gevende taal nu eenmaal noodzakelijk zijn. Ik vermoed, dat wij eerder te maken zullen krijgen met een internationale verstaanbare taal, die gebaseerd is op een vermenging van Engels met Spaans. Ook deze taal zal niet gebruikt worden als wereldtaal voor taal, maar als handelstaal.

Wat wereldfederatie betreft, deze is nuttig, wanneer inderdaad geheel de wereld zich binnen deze federatie thuis kan gevoelen. D.w.z., dat ook hier de mensen naar elkaar toe moeten groeien, dat het eerst mogelijk moet worden, dat negermeisjes een school voor hoofdzakelijk blanke kinderen bezoeken zonder politiebescherming en mensen uit Oost Berlijn zonder dat er geschoten wordt, naar West-Duitsland kunnen gaan en omgekeerd. Eerst wanneer de mensen in beginsel bereid zijn elkaar te leren verstaan, heeft een wereldfederatie werkelijk zin. Ik meen ook hier te mogen stellen, dat de mensen eerst innerlijk naar elkaar toe moeten groeien, vóór een wereldtaal of een wereldfederatie werkelijk betekenis binnen de mensheid kunnen bezitten. De pogingen om een wereldtaal - Esperanto - en een wereldfederatie te doen ontstaan en groeien - door mij overigens zeer bewonderd - zie ik dan ook eerder als een voorbereiding, waardoor de mens innerlijk misschien bereikt kan worden en begrip voor anderen kan verwerven, dan als een nu al van groot praktisch belang zijnde waarde.

Vraag: Balans geven zonder winst en verliesrekening. Gaarne resultaat.

Antwoord: Balans van het gesprokene van heden zonder winst en verliesrekening. Resultaat: m.i. het voortbestaan der mensheid. Naar ik hoop, is dit antwoord even cryptisch als de vraag. Natuurlijk zal er op de wereld veel verloren gaan en veel gewonnen worden. Maar dat moeten wij terzijde laten. Dan kan uit het gesprokene en de tendens om innerlijke werkingen in de plaats te stellen voor uiterlijke verschijnselen alleen worden besloten, dat de mensheid haar menselijkheid blijft behouden, niet terugvalt tot het dierlijk peil, terwijl zij - ook al zal zij veel vernietigen - voldoende in stand zal houden van haar bereikingen en kennis om menswaardig en goed verder te leven. De balans laat als enige conclusie toe de vaststelling: de zaak bestaat nog en zal voortbestaan. Wanneer wij de winsten en verliezen van het menselijke uitschakelen, kunnen wij stellen, dat de mens over enkele honderden (jaren, eeuwen? Red.) waarschijnlijk weer op het punt zal kunnen beginnen, waar eens - volgens het verhaal - Eva's trek in appels roet in het water der menselijke bewustwording gooide.

Vraag: Volgens mij is er een reuze winst geweest.

Antwoord: Dat ben ik met u eens. Maar er werd mij verzocht een balans te maken, zonder winst en verliesrekening. Uit de conclusie kunt u afleiden, dat deze waarden wel tegen elkaar op zullen wegen. Want voor veel, wat de mensheid gewonnen heeft, heeft zij andere waarden en mogelijkheden verloren doen gaan. Een blijvende winst is voor de mensheid overigens alleen mogelijk, wanneer men voor al het nieuw bereikte, niet al het oude verwerpt.

Vraag: Mogen wij stellen: ongeacht winst en verlies is de balans: rijping?

Antwoord: Ja, ik kan dit wel aanvaarden. Ook wanneer de mens wordt beschouwd als gelijk blijvende door alle jaren, heeft zijn langer bestaan op aarde als mensheid een zuiverder bewustzijn van mens-zijn en menselijke waarden doen ontstaan. Datgene, wat steeds in de mensheid aanwezig was, wordt door de mensheid meer bewust beleefd. Kosmisch gezien is er dan geen winst en geen verlies. De mens heeft in zich bewustzijn gewonnen en is zich van zijn kosmische vorm en taak althans geestelijk meer bewust. Dit komt tot uiting in de mens die steeds meer kosmisch bewust en steeds minder menselijk beperkt leeft.

Vraag: Is het ideaal van de Morele Herbewapening, "Het leven van de mens in al zijn daden en verhoudingen te doen leiden door de Godsthem in hem" ook uit de geest geïnspireerd en kan deze beweging een grote steun zijn voor het bereiken van de nieuwe, betere wereldorde?

Antwoord: De gedachtegang, dat de Godsthem in u de voornaamste kracht en de voornaamste leidende werking moet zijn in alle leven, denken en werken van de mens, wordt mede vanuit de geest geïnspireerd. Zij geldt algemeen en maakt deel uit van het innerlijk weten en de inwijding van de mens. Als zodanig behoort zij niet tot een bepaalde kerk, een bepaalde gedachtegang alleen, maar moet beschouwd worden als behorende tot de mensheid. Dit wil zeggen, dat alles, wat hieraan een stoffelijke uiting geeft of tracht te geven, een stoffelijk meewerken met de

geest betekent en tevens vaak een uitwerken in de stof is van hetgeen door de geest in de mens wordt gelegd.

Een beweging als de Morele Herbewapening heeft inderdaad zin en kan vele goede vruchten dragen voor de mensheid. Als beweging zelf is zij zeker niet volledig. De beweging werd dan ook reeds enkele malen misbruikt en mag niet worden beschouwd als een enig juiste weg, als een Ultima Thule, een laatste bereiken van de mens, of het begin van het Eeuwige Rijk. Het is slechts een manifestatie van een innerlijk weten en een mogelijkheid binnen het geheel van de mensheid die binnen deze groep een uiting vindt en natuurlijk ook door de geest wordt gesteund. Zolang deze beweging werkelijk bestaat en niet verwordt tot een naam alleen, kan zij de mens bewust confronteren met de God in hem, met zijn innerlijk weten en innerlijke verantwoording. Zolang deze vorm aanvaardbaar blijft en lering of inspiratie gegeven kan worden, zullen alle krachten van de Lichtende geest ongetwijfeld trachten haar te inspireren en doet zij een goed werk op aarde.

Vraag: De "God in u" is ook de essentiële zin van het christendom.

Antwoord: Ik ben het geheel met u eens. Maar niet alleen van het christendom. De innerlijke stem, waardoor de mens met zijn God kan wandelen - of spreken - was een kracht, die volgens de Bijbel reeds in het paradijs bestond en ook volgens vele andere oude leerstellingen tot voor de bekende geschiedenis van de mensheid terug reikt. "En de leeuw lag naast het lam". Dergelijke beelden vinden wij steeds weer terug. Eenheid is een gedachte, zó oud, dat alle bewustzijn en vooral alle esoterisch bewustzijn van de mens hierop terug valt. Of u gaat zien naar de oude leerstellingen van de Hindoes, of zoekt naar de nieuwere profeten, u zult bij allen deze zelfde gedachte terugvinden: God in de mens. Het kan niet anders, omdat dit het beginsel is van de werkelijke en menselijke bewustwording van de mens; de enige weg, waarbij de mens door steeds grotere zelfkennis kan komen tot een realisatie van zijn plaats en taak binnen het kosmisch geheel. Want Gods waarheid is niet alleen geopenbaard door deze stem in de mens, maar wordt kenbaar in het zijnde, het Al. Ik ben het met u eens, doch waar het christendom deze grondstelling en deze waarden vaak zelf vertroebelt en verbergt achter een teveel aan uiterlijk geloof en uiterlijke vormen, kunnen wij het slechts toejuichen, dat in uw dagen een andere beweging deze oude normen opnieuw - en misschien ook iets spontaner en helderder dan het christendom van uw dagen - stelt.

Vraag: Zal een geestelijke instelling van de mens kunnen leiden tot economische gelijkheid op grond van rechtvaardigheid - christelijke naastenliefde - volgens de leer van Bellamy?

Antwoord: Ik kan hierop alleen antwoorden, dat veel van hetgeen Bellamy droomde waarschijnlijk eens werkelijkheid zal worden, wanneer de mensheid uit eindelijk volwassen genoeg is om werkelijke waarde boven schijn te prefereren. Men mag niet vergeten, dat de mensheid dan wetenschappelijk en geestelijk reeds zoveel verder is gekomen, dat vele van zijn stellingen dan kinderlijk aan zullen doen. Want de mens groeit uiteindelijk naar een zich zodanig geestelijk instellen toe, naar een zodanig beleven van geestelijke of innerlijke krachten, dat hij reëler zal komen te staan t.o. de materie en alle materiële waarden. De mens van heden leeft nog in illusies. Bv. de illusie, dat de 10 gulden van heden meer waard zijn dan de ene gulden van vroeger. Hij ontdekt het verschil pas, wanneer hij de prijzen van heden met die van vroeger vergelijkt. Zelfs dan is hij van de gelijkwaardigheid nog niet geheel overtuigd, want 10 is uiteindelijk meer dan één, nietwaar?

Nog maals wil ik er de aandacht op vestigen, dat Bellamy - hoe mooi zijn systeem ook is - zijn systeem alleen tot werkelijkheid zal zien worden, wanneer de daarvoor noodzakelijke geestelijke rijpheid bij de mens aanwezig is. Alleen geldt dan weer, wanneer een voldoende geestelijke rijpheid bestaat bij de mensheid - naastenliefde enz. - er geen behoefte meer zal bestaan aan een systeem, zoals hij dit ontwikkelt in zijn geschriften. De juiste oplossing spruit dan zonder meer uit de mensheid zelf voort en maakt regels praktisch overbodig. De vorm van ordening, die in dat geval op geheel geestelijke basis ontstaat, kan niet meer vergeleken worden met alle, meer materiële beschouwingen en systemen, die heden begrijpelijk en redelijk lijken voor u, ongeacht de verdienste, die zij ongetwijfeld bezitten.

Vraag: Hebben verenigingen e.d., vooral wanneer zij groter worden, niet het nadeel, dat men de verdraagzaamheid t.o. anderen uit het oog gaat verliezen?

Antwoord: Inderdaad. Op het ogenblik, dat men dogmatisch denkt, onverschillig in welke richting of zin dit geschiedt, gaat de verdraagzaamheid teloor. Elk dogmatisme draagt in zich de neiging om anderen ook eigen, niet bewezen of bewijsbare stellingen, zonder meer op te leggen. Juist hierdoor wordt het zo belangrijk, dat de mens leert leven van binnen uit, vanuit zijn innerlijk bewustzijn. Ook daarin zal hij ongetwijfeld bepaalde dogmata ontdekken, die voor hemzelf gelden. Maar hij zal hiervoor geen steun vinden, of zelfs zoeken, in de buitenwereld. Van mens tot mens zullen immers de onbewezen, doch als waarheid aanvaarde stellingen verschillen, afhankelijk van begripsvermogen en geestelijk peil. De mens, die zijn innerlijke stem werkelijk en alleen volgt, zal dan ook steeds volgens eigen beste weten en bewustzijn kunnen leven, zonder daardoor de innerlijke vrijheid, de rechten op geestelijk of materieel gebied, van anderen aan te tasten.

Dit is een van de redenen, die de ODV ertoe bracht haar organisatie in de stof veel losser te organiseren, dan men eigenlijk op aarde aangenaam vindt. Men zou het prettig vinden om internationaal met elkaar in contact te treden, te corresponderen enz. en te kunnen zeggen: "Zie, wij behoren dan toch maar tot een internationale, ja, wereldomvattende beweging". Maar daardoor zou een begrip van sterkte, van kracht, ontstaan, dat niet meer gebaseerd is op het geestelijke, maar op het stoffelijke en de stoffelijke organisatie. Daarmee zou de Orde der Verdraagzamen de onverdraagzaamheid zeer veel bevorderen. Want dit gaat overal zo. Ik ben het met u eens, dat elke beweging, die dogmatisch denkt, eigenlijk tegen de verdraagzaamheid in pleegt te gaan op het ogenblik, dat zij anderen niet meer als redelijke wezens beschouwt en alleen eigen argumenten en stellingen als bepalend voor de waarheid onder de mensen ziet. Er is namelijk op deze wereld van u maar heel weinig werkelijk zwart en maar heel weinig werkelijk wit. Alles is grijs in verschillende tonen. Wanneer je je eigen toon van grijs nu wit gaat noemen en al het andere verwerpt als zwart, ontstaat een kleurenblindheid, die in geestelijk opzicht fataal kan zijn.

Vraag: Heeft de natuur hiermee ook iets te maken? Ik bedoel met de kwaliteit van de mensen, of is dat alles maar toeval?

Antwoord: Daar de mens een deel is van de Schepping en de natuur eigenlijk ook deel uitmaakt van de mens, waar zij in stoffelijk bewustzijn voor een groot gedeelte helpt bepalen, is het logisch dat er een vaste band en een wisselwerking tussen deze beide waarden bestaat. Van de mens zal steeds een invloed op de natuur, maar ook van de natuur op de mens blijven uitgaan. Onevenwichtigheid in de mens zullen daarom gereproduceerd worden als onevenwichtigheden in de natuur, of corrigerende natuurverschijnselen. Omgekeerd zullen onevenwichtigheden in de natuur onevenwichtigheden in de mens ten gevolge kunnen hebben, of de mens tot een herstellen van een dergelijke onevenwichtigheid kunnen voeren.

Hierbij zij opgemerkt, dat de geestelijke kracht van de mens zó groot is, dat hij tot bepaalde hoogte de natuur kan beheersen, zonder haar evenwicht aan te tasten. De mens, die dit begrijpt en dit leert gebruiken, wordt meer en meer onafhankelijk van de stoffelijke verschijnselen, die wij onder het begrip "natuur" samenvatten en zal op den duur deze verschijnselen naar eigen geliefden kunnen scheppen en in werking bepalen. Hierbij spelen gedachtenkrachten e.d. een rol. Een verdere uiteenzetting hiervan zou heden wat te ver voeren.

Vraag: Het hernieuwd nemen van atoomproeven door Rusland doet een golf van verontwaardiging over de wereld gaan. Indien wij nagaan, wat de ODV de laatste tijd gezegd heeft, lijkt het mij volkomen in de lijn der gebeurtenissen te liggen en de doelstelling van de Orde te verwezenlijken.

Antwoord: U vleit ons, dat is niet onze doelstelling. Het wekken van bewustzijn voor de noodzakelijke veranderingen op aarde is slechts een doel, dat wij onder leiding van de hoogste geest met vele anderen gezamenlijk nastreven. Het is immers noodzakelijk, dat de mens gedwongen wordt zijn standpunt te bepalen, zo mogelijk positief vanuit geestelijk standpunt. Daartoe draagt ook dit gebeuren mee, ofschoon ik u er op wil wijzen, dat deze verklaring niet zo belangrijk is, als het lijkt, daar ook tijdens de z.g. rust voor de duur van de conferentie ettelijke proeven zijn genomen met bommen van kleiner kaliber, ettelijke ondergronds. De gebruikte bommen kwamen over het algemeen een kiloton net te boven en toekomstige proeven zullen de megaton slechts zelden te boven gaan. Vergeet verder niet, dat Frankrijk en Argentinië ook rustig doorgewerkt hebben aan hun atombommen en op bescheiden schaal in het geheim geëxperimenteerd hebben. M.a.w.: er is in feite niet zoveel veranderd. Alleen heeft Rusland nu

gezegd: "Wij gaan verder onze eigen weg". Gezien de geringe offers, die de westelijke wereld over had voor een definitief stopzetten der kernproeven, lijkt mij vanuit Russisch standpunt - zeker ook gezien de politieke situatie - dit besluit niet zonder rechtvaardiging genomen.

"Laat het westen nu eindelijk eens precies zeggen, wat het eigenlijk wil en wat het aan te bieden heeft", zo zal Chroesjtsjov gezegd hebben. "Ofwel geen atoombommen, maar dan op een wijze, die onze soevereiniteit niet verder aantast, of wel atoombommen". Waarschijnlijk heeft hij verder geredeneerd: "Laat ons nu maar rustig weer met proeven beginnen. Wanneer ze in het westen bang genoeg zijn, geven zij wel toe". Overigens kunt u binnenkort wel weer een tegengzet van het westen verwachten. De arrestatie van een stel spionnen of zoiets. Dat hoort nu eenmaal bij het spel van publiciteit en zenuwenoorlog. De achtergronden zijn helaas ernstiger. Er is namelijk in geen der betrokken staten, buiten de directe proefnemingen met grote projectielen e.d., het werken aan betere en krachtiger atoomwapens stopgezet. Wel heeft men de vervaardiging van de nu bekende typen praktisch overal stop gezet, omdat men nieuwe, krachtiger en beter hanteerbare typen heeft gevonden. Wanneer de gewone mensen zich gaan realiseren, hoeveel van de conferenties - ook over de atombom - uiteindelijk alleen voor het grote publiek bestemd zijn, zal dit misschien de pressie van de gewone mens op de regeringen om werkelijk aan vrede te gaan denken, vergroten.

Goedenavond.